

Metodické materiály k SVP vytipovaných pro projekt

Autor: Mgr. Magdaléna Steinerová
Praha, červen 2015

Registrační číslo projektu:	CZ.2.17/3.1.00/36357
Realizátor projektu:	FZŠ při PedF UK, Praha 13, Brdičkova 1878

Obsah

1. Význam podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na FZŠ Brdičkova	1
1.1. Stručná charakteristika školy	1
1.2. Školní poradenské pracoviště	1
2. Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	8
2.1. Speciální vzdělávací potřeby – legislativní ukotvení	8
2.2. Podpůrná opatření	8
2.3. SVP na FZŠ Brdičkova vytipované pro projekt	9
2.4. Cílové skupiny žáků	10
2.5. Pomoc asistentů pedagoga.....	13
3. Využití podpůrných opatření při vzdělávání žáků se SVP.....	14
3.1. Podpůrná opatření u žáků s SPU	14
3.2. Podpůrná opatření u žáků s rizikovým chováním	18
3.3. Podpůrná opatření u žáků se slabým prospěchem (nižší nadání)	18
3.4. Způsoby prověřování učiva a hodnocení u žáků se SVP.....	19
4. Týmovost práce.....	21
4.1. Navázání bližší spolupráce s pedagogy	21
4.2. Depistáže a vytipování žáků	21
4.3. Sestavování individuálních plánů a stanovování podpůrných opatření.....	22
4.4. Konzultace a metodická vedení	22
4.5. Vyhodnocování stanovených postupů	23
4.6. Spolupráce s asistentkami pedagoga	23
4.7. Pracovní intervize školního poradenského pracoviště.....	24
4.8. Vliv týmovosti v dalších aktivitách projektu.....	25
5. Vzdělávání pedagogů	26
5.1. Organizace vzdělávání.....	26
5.2. Intervizní setkávání pedagogů se speciální pedagožkou	26
5.3. Bálintovské skupiny	28
5.4. Seminář Specifické poruchy učení pro pedagogy	29
5.5. Seminář Krizová intervence ve škole	30
5.6. Seminář Lidský vztah jako nedílný prvek ve vztahu učitel – žák	31
6. Závěr	32
7. Zdroje a literatura:.....	33

1. Význam podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na FZŠ Brdičkova

1.1. Stručná charakteristika školy

Fakultní základní škola Brdičkova je sídlištní škola pavilónového typu, která poskytuje poměrně širokou nabídku předmětů rozšiřujících běžnou výuku. Jsou zde třídy sportovní, třídy s rozšířenou výukou matematiky, jazyků, nebo výtvarné výchovy. Škola se snaží pomoci dětem rozpoznat a rozvíjet jejich nadání.

Škola se také snaží poskytnout svým žákům odbornou pedagogicko-psychologickou pomoc přímo v prostorách školy prostřednictvím fungujícího školního poradenského pracoviště. Učitelé stále více pocítují potřebu zdokonalit svůj přístup k dětem s výukovými problémy a dětem, které se z různých příčin potýkají s přípravou do školy.

1.2. Školní poradenské pracoviště

Od září 2010 působí přímo na škole specialista. Do roku 2012 zde bylo vytvořeno pracovní místo pro školního speciálního pedagoga a od roku 2012 pracuje na škole školní psycholožka. Školní specialista spolupracuje s pedagogy formou individuálních konzultací a metodického vedení ohledně vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Je zde vytvořen prostor pro práci s rodiči a podpora kooperace triády učitel – rodič – žák.

Na škole vzniklo školní poradenské pracoviště ve složení: školní psycholožka, kariérová a výchovná poradkyně pro II. stupeň, výchovná poradkyně pro I. stupeň a metodička prevence. Ve školním roce 2014/2015 byla díky grantové podpoře v rámci projektu Šance pro všechny součástí školního poradenského pracoviště také speciální pedagožka.

Školní poradenské pracoviště zajišťuje především tyto služby:

- **Školní psycholog – odborná psychologická péče** – vymezená školským zákonem ve znění pozdějších předpisů - vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační, pracuje se žáky, pedagogy i rodiči. Školní psycholog spolupracuje se specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními, zejm. pedagogicko-psychologickými poradnami, dále se zařízeními a institucemi zdravotnickými a sociálními, s orgány státními i nestátními s organizacemi péče o děti a mládež apod.

Diagnostika a depistáž

- spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání
- depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách
- diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků
- depistáž a diagnostika nadaných dětí
- zjišťování sociálního klimatu ve třídě
- screening, ankety, dotazníky ve škole

Konzultační, poradenské a intervenční činnosti

- péče o integrované žáky (pomoc při sestavování individuálního vzdělávacího plánu, vedení).
- individuální případová práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení).
- krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- prevence školního neúspěchu žáků (náprava, vedení, apod.).
- kariérové poradenství u žáků.
- techniky a hygiena učení (pro žáky).
- skupinová a komunitní práce s žáky.
- koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
- individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
- konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
- pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.

Metodická práce a vzdělávací činnost

- participace na přípravě programu přijímání žáků k základnímu vzdělávání
- metodická pomoc třídním učitelům
- pracovní semináře pro pedagogické pracovníky (konzultace a metodické vedení)
- účast na pracovních poradách školy
- koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole (výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitelé)
- koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce s poradenskými zařízeními
- metodická intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu
- besedy a osvěta (zákonným zástupcům)

Školní speciální pedagog – poskytuje speciálně pedagogickou péči - vykonává činnosti zaměřené na odbornou podporu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních.

Depistážní činnosti

- Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.

Diagnostické a intervenční činnosti

- orientační diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka
- podpora a odborná pomoc při tvoření individuálních vzdělávacích plánů
- provádění, případně zajištění krátkodobé i dlouhodobé individuální práce se žákem
- provádění, případně zajištění speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činností reedukačních, kompenzačních, stimulačních se skupinou žáků,
- průběžné vyhodnocování účinnosti navržených opatření, dle potřeby navržení a realizace úprav,
- zajištění speciálně pedagogických pomůcek a didaktických materiálů,
- zabezpečení průběžné komunikace a kontaktů s rodinou žáka (se zákonným zástupcem),

- speciálně pedagogické poradenské intervence a služby pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy školy,
- participace na kariérovém poradenství-volba vzdělávací cesty žáka-individuální provázení žáka
- konzultace s pracovníky specializovaných poradenských a dalších pracovišť

Metodické a koordinační činnosti

- příprava a průběžná úprava podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – participace na koordinaci speciálně pedagogických poradenských služeb na škole
- kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a odbornými pracovníky ve prospěch žáka se speciálními vzdělávacími potřebami
- participace na vytváření vzdělávacích plánů a programů školy s cílem rozšíření služeb a zkvalitnění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- metodické činnosti pro pedagogy školy-specifika výuky a možnosti žáků dle druhu a stupně zdravotního postižení, návrhy metod a forem práce se žáky - jejich zavádění do výuky, instruktáže využívání speciálních pomůcek a didaktických materiálů.
- koordinace a metodické vedení pedagogických asistentů ve škole.
- dokumentace případů a její zajištění v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů, administrativa.(MŠMT: věstník 2005, MŠMT: vyhláška č. 72/2005 sb.)

Výchovný a karierní poradce – tak jak je vymezen školským zákonem ve znění pozdějších předpisů - realizuje úkoly pedagogického poradenství v oblasti výchovy, vzdělávání a volby studia a povolání žáků

Poradenská a konzultační činnost:

- vede evidenci žáků se specifickými vývojovými poruchami učení a chování
- kontroluje platnost vyšetření z pedagogické poradny a informuje učitele o žácích individuálně i skupinově integrovaných,
- na základě vyšetření žáků vypracovává spolu s příslušnými vyučujícími individuální vzdělávací plány pro žáky individuálně integrované a organizuje kontrolu jejich plnění
- je k dispozici žákům, rodičům a ostatním vyučujícím v době svých konzultačních hodin

- spolupracuje s dalšími organizacemi a školskými zařízeními (účastní se akcí organizovaných pedagogicko-psychologickou poradnou a úřadem práce pro výchovné poradce, spolupracuje s OSPOD na řešení jednotlivých případů žáků školy, účastní se vzdělávacích akcí pro výchovné poradce atd.)

Metodická činnost

- poskytuje ostatním vyučujícím metodickou pomoc při práci se žáky se specifickými
- vývojovými poruchami učení a chování, při přípravě třídnických hodin apod.
- poskytuje ostatním vyučujícím metodickou pomoc v oblasti výchovných trendů
- sleduje změny v právních předpisech týkajících se problematiky výchovného poradenství a informuje o nich ostatní vyučující
- participuje na aktivitách souvisejících s propagací školy
- spolupracuje na nábor nových žáků

Informační:

- informuje žáky závěrečných ročníků o možnostech dalšího studia, o dnech otevřených dveří, přípravných kurzech k přijímacím zkouškám a přijímacím řízení.
- poskytuje žákům končících ročníků poradenskou pomoc formou hodinové informační schůzky a individuálních konzultací
- spolupracuje s metodikem primární prevence na škole

Metodik primární prevence – vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské související s tématem primární prevence na škole

- tvorba a realizace minimálního preventivního programu – sledování rizik vzniku a projevu sociálně patologických jevů a jejich řešení
- realizace a koordinace aktivit zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, agresivity a dalších sociálně patologických jevů
- monitorování sociálně patologických jevů či jejich rizika
- poskytování přímé pomoci žákům a jejich rodičům s rizikem či projevy sociálně patologických jevů
- koordinace spolupráce školy s Policií ČR, krizovými centry, kurátory a dalšími odborníky
- spolupráce při zajišťování besed a přednášek a aktivit pro třídní kolektivy
- koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků

- poskytování informačních a metodických materiálů
- aktivní spolupráce s rodinou v případě krizové intervence
- spolupráce s výchovným poradcem a dalšími odborníky školního poradenského pracoviště

Asistent pedagoga – je podporou a pomocí ve třídách, kde jsou zařazení žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří nejsou schopni zvládnout běžné nároky základního vzdělávání bez odborné pomoci asistenta. Asistent je podporuje, zprostředkovává učivo podle individuálního vzdělávacího plánu s ohledem na druh a stupeň jejich postižení, pomáhá jim zapojit se do sociálního dění ve třídě nebo zprostředkovává komunikaci. Spolu s učitelem se podílí na tvorbě IVP, navrhuje užití pomůcek, výukových metod.

- poskytuje pomoc učiteli v rámci výuky, pod jeho vedením participuje na výchovné a vzdělávací činnosti
- participuje na spolupráci s rodiči (zákonnými zástupci)
- pomáhá žákovi v integraci do vrstevnického sociálního prostředí
- u žáků s těžkým somatickým postižením pomáhá v sebeobsluze

V rámci aktivit osvědčených v praxi lze tedy vymezit základní okruhy, na kterých spolupracuje tým odborníků v rámci školního poradenského pracoviště a následně s přesahem intervence jak k ostatním konkrétním pedagogům školy, tak díky individuálnímu přístupu i k žákovi a rodičům (resp. zákonným zástupcům dítěte).

Týmová práce ŠPP zajišťuje tyto činnosti:

- *Diagnostická činnost* – jedná se diagnostickou činnost u jednotlivých žáků, která slouží k rozpoznání typu specifických vzdělávacích potřeb, jejich druhu a míře a ke stanovení dalších pedagogických postupů. Diagnostická činnost probíhala také přímo ve třídách při výuce formou pozorování, depistáží a screeningů.
- *Konzultační a poradenská činnost* – speciální pedagožka poskytovala konzultace pedagogům znevýhodněných žáků ve vzdělávacím procesu, ať už z důvodů specifických poruch učení, či sociálního, nebo jiného znevýhodnění.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

- *Reedukační činnost* – probíhala individuálně i skupinově. Jedná se o speciálně pedagogickou nápravu specifických poruch učení. U žáků se stanovuje na základě zprávy z diagnostického psychologicko-speciálně pedagogického vyšetření a je konzultována s rodiči dítěte.
- *Práce s rodinou* – podpora a vedení v edukačních domácích aktivitách, coaching v rámci konfliktních situací třídy rodič – učitel – žák.

2. Podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

2.1. Speciální vzdělávací potřeby – legislativní ukotvení

Jednotlivé skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) jsou definovány Školským zákonem č. 561/2004 Sb. § 16:

1. žáci se zdravotním postižením/ZP/ (zrakovým, sluchovým, tělesným nebo mentálním, s vadami řeči, s více vadami, s autismem, se specifickými poruchami učení nebo chování závažnějšího charakteru)
2. žáci se zdravotním znevýhodněním /ZZ/ (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení nebo chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání),
3. žáci se sociálním znevýhodněním /SZ/ (např. děti s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, z nevýhodného rodinného prostředí, z cizojazyčného prostředí - např. děti přicházející v rámci migrace ze zahraničí).

Novela Školského zákona jednotlivé skupiny žáků nevyjmenovává, ale za žáka se SVP považuje takového žáka, který potřebuje k naplnění svých vzdělávacích možností, nebo uplatnění svých práv na rovnoprávném základě s ostatními podpůrná opatření.

2.2. Podpůrná opatření

Podpůrná opatření zahrnují:

- využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání,
- kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály,
- zařazení předmětů speciálně pedagogické péče,
- poskytování pedagogicko-psychologických poradenských služeb,
- zajištění služeb asistenta pedagoga,
- snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině

- nebo jinou úpravu organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka.

2.3. *SVP na FZŠ Brdičkova vytipované pro projekt*

Snahou pedagogů a dalších odborníků na škole je zajistit v co největší míře podporu žáků, kteří z různých příčin ve škole selhávají. V rámci běžné jsou využívány jak zaběhlé techniky v souvislosti s vypracováváním individuálních vzdělávacích plánů a využití zkušených asistentů pedagoga, tak v některých případech dochází i v rámci inkluze k začlenění žáků se specifickými potřebami do běžného procesu vzdělávání.

Zaměřujeme se především na rozvoj osobností žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v oblasti školních dovedností, objevují se i klienti – žáci s obtížemi v oblasti sociální, kulturně etnické a děti s psychiatrickou indikací ke speciálním opatřením.

Počet žáků na Fakultní základní škole Brdičkova se ve školním roce 2014/2015 pohyboval okolo 700 dětí. Z tohoto počtu je 16% dětí evidováno školním poradenským pracovištěm. Jedná se o žáky, kteří se zúčastnili odborného psychologického, nebo speciálně pedagogického vyšetření, jehož nález je opravňuje k nároku na podporu ve výuce formou podpůrných opatření.

S narůstajícími školními nároky a změnami životního stylu přibývá také velmi početná skupina dětí se specifickými poruchami učení a chování, klinické indikace ke specifickému přístupu k žákům (neurologické nálezy, psychiatrická péče, fyziologické (chirurgické či ortopedické) vady a smyslová postižení. Nejčastěji se jedná o žáky s poruchou koncentrace pozornosti a psychomotorického tempa, poruchou seberegulace vlastního chování (syndrom ADHD, syndrom ADD).

Naše škola musí také reagovat na nároky sídlištní populace. Další skupinou žáků se SVP jsou děti pocházející z problematického sociokulturního, socioekonomického prostředí a dětí cizinců.

V rámci projektu Šance pro všechny jsme se na FZŠ Brdičkova věnovali těmto skupinám žáků se SVP:

- Žáci se specifickými poruchami učení

- Problematika PAS – konkrétně žák s dětským vysokofunkčním autismem
- Žákům s poruchami chování
- Žákům sociálně znevýhodněným

2.4. *Cílové skupiny žáků*

1. Žáci se specifickými poruchami učení

Počet žáků se specifickými poruchami učení na I. stupni zapojených do projektu Šance pro všechny: 39 žáků

Počet žáků se specifickými poruchami učení na II. Stupni zapojených do projektu Šance pro všechny: 50 žáků

Žáci se specifickými poruchami učení tvořili nejpočetnější cílovou skupinu nadstandardní péče školy. Obtíže při čtení a psaní negativně ovlivňují celou školní dráhu dítěte a ohrožují jeho další kariéru. Ve výuce jsou potřebná taková podpůrná opatření, která dítěti umožní uplatnit své znalosti nezávisle na svém hendikepu.

Žáci se specifickými poruchami učení byli do projektu zapojeni:

- Na základě dřívějšího psychologického vyšetření z PPP, nebo SPC
- Na základě vyšetření školní psycholožky
- Na základě depistáží ve třídách prováděných školní psycholožkou a školní speciální pedagožkou (takto byly vybrány např. děti do skupiny zaměřené na nápravu grafomotoriky)

Na základě diagnózy u těchto žáků stanovovali pedagogové ve spolupráci s pracovníci ŠPP podpůrná opatření ve výuce. Pracovnice ŠPP mimo vlastní výuku prováděly s těmito žáky speciálně pedagogickou reedukaci. U žáků I. stupně se jednalo především o trénink posílení percepčních funkcí a zdokonalování technik čtení a psaní. U žáků druhého stupně se jednalo především o nácvik čtení s porozuměním.

2. žáci prospěchově slabí

Pedagogové se v rámci projektu věnovali mimo výuku žákům se slabým prospěchem. V malých skupinkách probíhalo doučování matematiky, českého a anglického jazyka. Kritériem pro rozlišení hůře prospívajících žáků druhého stupně byl stanoven průměr 2,5 na závěrečném vysvědčení školního roku 2011/2012. Na I. stupni byli vyčleněni žáci hůře prospívající dle uvážení třídního učitele.

Tímto způsobem jsme mohli podpořit i žáky, kteří ve škole selhávají v důsledku sociokulturního znevýhodnění. Jednalo se o žáky z cizojazyčného a odlišného kulturního prostředí, ale i o žáky pocházející ze slabých socioekonomických poměrů a nepodnětného prostředí.

3. žáci s rizikovým chováním

V projektu Šance pro všechny jsme věnovali pozornost také žákům, jejichž chování by mohlo být v jejich vývoji rizikové. V rámci této skupiny byla poskytována psychologická péče žákům sociálně neobratným, žákům obtížně spolupracujícím s kolektivem a špatně se začleňujícím do kolektivu. Pro tyto žáky byl vytvořen skupinový program vedený školní psycholožkou.

Pro žáky II. stupně byla tato skupina zaměřená na zvládání školního stresu a redukci zvýšené úzkostnosti a následně z toho plynoucí rizikové chování při začlenění do vrstevnické skupiny třídy, ale i dalších vrstevnických skupin.

Skupina pro žáky I. stupně se orientovala na děti s poruchami chování na podkladě syndromu ADHD, pro děti s adaptačními obtížemi v rámci vrstevnického kolektivu, žáci impulsivní, emočně nestabilní.

Tento program byl nabízen vytipovaným žákům na základě konzultace psycholožky s třídními vyučujícími pedagogickými pracovníky školní družiny a zároveň i osobně díky

vazbám s klienty v rámci dlouhodobé individuální spolupráce školního poradenského pracoviště s žáky a jejich rodinami.

Žáci I. stupně zařazení do relaxační skupiny naplňovali tato kritéria chování:

- Obtíže s udržením pozornosti, neschopnost selektivní pozornosti
- Roztěkanost a zbrkllost v chování, nedomýšlení důsledků jednání
- Neschopnost regulace vlastního chování (jednání podle náhlých impulzů)
- Neschopnost dodržování stanovených hranic a limitů (kázeňské přestupky)

Žáci II. stupně zařazení do relaxační skupiny naplňovali tato kritéria:

- Obtíže v navazování vztahů s vrstevníky, postavení na okraji kolektivu
- Nejistota v jednání
- Úzkost a tréma při vystupování před třídou
- Stresující obavy ze zhoršení v prospěchu
- Uzavřenost, plachost
- Nízká sebedůvěra

Psychologická péče spočívala v interaktivních tematicky zaměřených setkáních společně s nácvikem relaxačních technik a sociálních dovedností. Skupinová dynamika byla využita k získání sebedůvěry a důvěry v navázané vztahy s vrstevníky, rozvíjení schopnosti naslouchání a empatie a sebevyjádření. K intervenci byly využity sociálně psychologické techniky a funkční typy relaxačních cvičení postavených na uvědomělé práce s emocemi a fyziologickými reakcemi na stres a nestabilitu.

Pro děti prvního stupně byly vytvořeny cíleně zaměřené motivační techniky navazující na program motivující k získávání potřebných dovedností a zacílených na fixaci a následnou aplikaci vhodných prosociálních vzorců chování a reakcí.

V rámci výstupu a přenosu využití osvojených techniky byly způsoby práce konzultovány s pedagogy a asistenty pedagoga. U dětí prvního stupně byla cíleně vedena průběžná spolupráce s rodiči. U žáků druhého stupně byla nabídnuta individuální konzultace zákonným zástupcům zúčastněných dětí.

4. žák s dětským autismem, 8. třída

Na naší škole se již osmým rokem vzdělává žák, u kterého byl diagnostikován dětský autismus vysoce funkční, susp. Aspergerův syndrom. Problémy ve škole se projevují především v sociálních situacích a interakcích. Při změnách v zavedeném režimu je chlapec zmatený a nejistý. Adaptabilita na školní prostředí je značně problematická v důsledku malého zájmu o kontakt s vrstevníky, potíže v odhadu sociální normy, sociální intuice, a vysoké frustrační tolerance.

Zvýšená náročnost vzdělávání pro tohoto žáka znamená pro pedagogy především v úpravě situace zkoušení a hodnocení tak, aby toto bylo únosné z hlediska snížené frustrační tolerance chlapce. Školní psychologka poskytovala chlapci konzultace a terapeutické vedení pro zvládání vnitřního napětí a stoupající agrese. Chlapec si o tato setkání žádal sám dle své potřeby.

2.5. *Pomoc asistentů pedagoga*

U některých žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou obtíže natolik závažné, že vyžadují pro potřeby svého vzdělávání pomoc asistenta pedagoga. V rámci projektu Šance pro všechny jsme mohli zajistit pomoc asistenta pedagoga u dívky s epileptickým onemocněním a v třídním kolektivu s vyšším výskytem žáků s potřebou podpůrných opatření (kumulace žáka s nižším nadáním a žáků s poruchou pozornosti a hyperaktivitou).

Asistentky pedagoga by v této třídě dohlížela především na bezpečnost dětí. Věnovaly se individuálně dětem s poruchami chování tak, aby svými projevy nenarušovaly chod výuky, poskytovaly pomoc žákům hůře se orientujícím ve výuce (příprava pomůcek, zprostředkování instrukcí vycházejících od učitele).

3. *Využití podpůrných opatření při vzdělávání žáků se SVP*

3.1. *Podpůrná opatření u žáků s SPU*

Při stanovování podpůrných opatření pro žáky s SPU jsme vycházeli z odborné diagnózy žáka a vysledování obtíží dítěte při výuce.

Nejčastěji jsme se setkávali u žáků I. stupně s těmito obtížemi:

- slabá kapacita pozornosti a obtíže s udržení pozornosti, lze očekávat velkou rozptýlitelnost i na malé zdánlivě nerušivé podněty
- velká unavitelnost a pomalé pracovní tempo
- obtíže s pochopením instrukce (např. u žáků s vývojovou dysfázií)
- obtíže s psaním podle diktátu (v češtině i v matematice – diktát čísel, příkladů)
- obtíže v písemném projevu po stránce grafomotoriky
- obtíže v písemném projevu nasedající na deficit sluchového vnímání (slovní syntézy a analýzy)
- obtíže při čtení z hlediska tempa čtení
- obtíže při čtení z hlediska techniky čtení nasedající na deficit zrakového vnímání
- obtíže při čtení z hlediska techniky čtení nasedající na poruchy výslovnosti
- obtíže s porozuměním čtenému textu
- obtíže s krátkodobou pamětí
- snížená míra frustrační tolerance při zátěži, v úkolové situaci – zvýšené vnitřní napětí

Při výskytu těchto obtíží jsme využívali u žáků I. stupně s SPU tato podpůrná opatření:

Ve všech předmětech:

- ponechat dostatek času na zpracování a kontrolu písemných prací, nezadávat časově limitované zkoušky (tzv. pětiminutovky)
- zohledňování výkyvů a kolísání ve výkonnosti
- ponechat dostatek času na zpracování a kontrolu písemných prací, nezadávat časově limitované zkoušky (tzv. pětiminutovky)

- tolerance pomalého tempa
- poskytnutí většího časového prostoru k procvičování učiva
- dohlížíme na pochopení zadání úlohy a instrukce
- pomáháme se zápisem sdělení pro rodiče
- snížení nároků na školní výkon při psaní
- časté poskytování zpětné vazby
- oceňovat snahu, ne jen výsledky
- zohledňování poruch výslovnosti
- nenecháváme žáka dlouho hovořit před třídou
- častá motivace a povzbuzování

Ve výuce českého jazyka:

- žák píše diktáty jako doplňovací cvičení, nebo píše diktáty zkrácené
- tolerujeme specifické chyby při hodnocení
- žák si vede slovníček s obtížnými slovy
- obtížná a dlouhá slova (náročná na sluchovou analýzu a syntézu) s žákem dopředu procvičíme (vyhláskování)
- při zpracování písemných prací ponecháme žákovi dostatečný časový prostor
- necháváme žáka psát typem písma, která si sám zvolí (např. tiskací písmena)
- žák používá tabulku s tvary písmen až do stadia automatizace
- zohledňovat individuální tempo při psaní
- diktovat pouze to, co žák zvládá (diktáty dát domů předem k procvičení)
- zadávat kratší úseky ke čtení a čtení nehodnotit, nebo hodnotit pouze kratší úseky
- nevyvolávat k hlasitému čtení před třídou
- kvalitu čtení nehodnotit známkou, ale slovně
- zadávat kratší úseky ke čtení a čtení nehodnotit, nebo hodnotit pouze kratší úseky

Ve výuce matematiky:

- umožnit používání názorných pomůcek (počítadlo), manipulaci s předměty
- kontrolovat pochopení zadání slovní úlohy

- matematické operace provádět s oporou o vizuální podněty (prověrky z početních operací zadávat s předepsanými příklady a v menším rozsahu)

Nejčastěji jsme se setkávali u žáků II. stupně s těmito obtížemi:

- výpadky koncentrace pozornosti
- velká unavitelnost a pomalé pracovní tempo
- nízká aktivita v hodinách (konkrétně u žáka s onemocněním CNS a přidruženými SPU)
- obtíže při učení se textů, pouček, vzorečků, básniček z paměti
- obtíže při zvládnutí konstrukčních úloh, technicky náročných kreseb, grafického zpracování textu (např. textu do tabulek, přehledů, grafů apod.)
- vyšší potřeba názorných pomůcek (přehledy, kalkulačka, počítání pomocí prstů apod.)
- slabá kapacita pozornosti a obtíže s udržením pozornosti, lze očekávat velkou rozptýlitelnost
- obtíže s pochopením instrukce
- těžkopádné vypracování písemných prací - obtíže při čtení otázek, při písemném zpracování na podkladě těžké dyslexie a dysgrafie
- těžkopádné osvojování si odborných pojmů a cizích slov
- snížená schopnost sám bez pomoci uplatnit jakýkoliv algoritmus, pravidlo v jiném mechanismu než v tom, který má zautomatizovaný
- tendence učit se látku ve většině předmětů nazpaměť (memorovat) bez vhledu
- obtíže s vyjádřením

Při výskytu těchto obtíží jsme využívali u žáků II. stupně s SPU tato podpůrná opatření:

Ve všech předmětech:

- tolerance pomalého tempa

- ponechat dostatek času na zpracování a kontrolu písemných prací, nezadávat časově limitované zkoušky (tzv. pětiminutovky)
- častá motivace a povzbuzování
- časté poskytování zpětné vazby
- oceňovat snahu, ne jen výsledky
- zohledňování výkyvů a kolísání ve výkonnosti
- nenecháváme žáka dlouho hovořit před třídou
- dohlížíme na pochopení zadání úlohy a instrukce
- při hodnocení používáme individuální normu (neporovnáváme s tím, co už umí ostatní děti)
- uplatňujeme zásadu redukce učiva – pro každý předmět stanoví učební cíl, ke kterému má žák v tomto pololetí dojít

Ve výuce českého jazyka:

- nevyvolávat k hlasitému čtení před třídou
- zohledňovat individuální tempo při psaní
- diktovat pouze to, co žák zvládá (diktáty dát domů předem k procvičení)
- místo diktátů je možné také zkoušet chlapce ústně (např. s pomocí doplňovacího cvičení)
- v českém jazyce tolerujeme specifické chyby a na nové gramatické jevy ponecháváme chlapci větší prostor na procvičení
- vedeme žáka k používání slovníků, přehledů gramatiky, necháváme je tyto pomůcky používat i při zkoušení

Ve výuce matematiky:

- umožnit používání kompenzačních pomůcek (kalkulačka, vzorečky, tabulky), naučíme je s těmito pomůckami pracovat
- kontrolovat pochopení zadání slovní úlohy
- matematické operace provádět s oporou o vizuální podněty (prověrky z početních operací zadávat s předepsanými příklady a v menším rozsahu)

- v hodinách matematiky zadáváme chlapci zkrácené práce (méně početních příkladů)

Obdobné zásady uplatňujeme i ve fyzice.

3.2. *Podpůrná opatření u žáků s rizikovým chováním*

V rámci této skupiny jsme se věnovali dětem pocházejícím z málo podnětného prostředí, dětem s nízkou motivací ke školní práci, děti s vysokou mírou úzkostnosti, dětem s poruchami chování ve smyslu syndrom ADHD, ADD

U této skupiny žáků mohou být využita některá z těchto vyrovnávacích opatření

- u labilnějších dětí uspořádáme situaci zkoušení tak, aby se snížily obavy z neúspěchu, nebo posměchu spolužáků
- udržovat s žákem intenzivnější kontakt během výkladu
- dohlédnout, zda si zapsal nejdůležitější údaje a zadání domácího cvičení
- instruujeme ho podrobněji než ostatní žáky ve třídě
- odlišujeme neznalost od momentální neschopnosti se soustředit
- vhodně střídáme činnosti
- žákovi pomůžeme při započetí úkolů – nutná aktivní podpora pedagoga. Odbouráme tak strach ze selhání a chybného vypracování.

3.3. *Podpůrná opatření u žáků se slabým prospěchem (nižší nadání)*

- Možnost redukce učiva
- Snížení nároků při ověřování znalostí
- V písemných pracích je žák hodnocen za to, co stihne vypracovat
- U žáka se hodnotí i jeho zájem o předmět a snaha

3.4. *Způsoby prověřování učiva a hodnocení u žáků se SVP*

U všech žáků se SVP uplatňujeme tyto zásady:

- žáka hodnotíme v rámci jeho individuální normy
- hodnotíme především snahu žáka
- při snaze hodnotíme to, co stihne vypracovat
- ponecháváme dostatečný prostor pro dodatečnou kontrolu
- při neúspěchu hodnotíme počtem chyb a počtem správných řešení
- nepoužíváme k prověřování vědomostí časově limitované úlohy
- při hodnocení vycházíme z toho, co žák stihl napsat
- preferujeme ústní zkoušení před písemným (vzhledem k specifickým poruchám učení se žák může dopouštět nepřesností při čtení zadání úlohy a v písemném projevu komolí slova)
- kompenzační pomůcky necháme žáka používat i v situacích zkoušení
- pro poskytnutí většího časového prostoru k osvojení učiva u některých žáků snižujeme množství zadávaných písemných prací. Příliš časté písemné prověřování učiva u něj nemá efekt a výsledky působí nemotivačně (neodpovídají vynaložené snaze).

U některých žáků využíváme možnosti slovního hodnocení:

- využíváme průběžné slovní hodnocení s instrukcemi, na co je potřeba se více zaměřit
- využijeme formu slovního hodnocení s konkrétním uvedením, v čem je žák úspěšný a na co by se měl více zaměřit
- při hodnocení používáme slovního komentáře pozitivního ladění (př.: I když jsi nestihl všechno tak to, co jsi napsal, se ti povedlo.) Při průběžné klasifikaci je vhodné využít kombinaci číselného a slovního hodnocení.

Uplatněné způsoby prověřování učiva a hodnocení v jednotlivých předmětech:

- v hodinách matematiky zadáváme žákovi zkrácené práce (méně početních příkladů) a hodnotíme běžným způsobem

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

- v českém jazyce tolerujeme specifické chyby a na nové gramatické jevy ponecháváme žákovi větší prostor na procvičení
- v naukových předmětech chlapce informujeme o písemných pracích a okruzích zkoušení. Žák má vždy více času na procvičení nové látky. Při písemném zkoušení zadávaném celé třídě (prověrky), zadáváme žákovi látku dřívější. (naplňujeme tak podpůrné opatření poskytnutí většího časového prostoru k osvojení učiva)

4. *Týmovost práce*

4.1. *Navázání bližší spolupráce s pedagogy*

Na základě společného zaměření na cílové skupiny žáků došlo v rámci projektu Šance pro všechny k bližšímu navázání spolupráce s pedagogy školy. Společným úsilím pedagogů a pracovníků školního poradenského pracoviště byla pomoc žákům se znevýhodněním ve vzdělávacím procesu. Spolupráce probíhala na úrovni:

- Depistáže a vytipování žáků, kterým byla nabídnuta pomoc z nabízených aktivit
- Sestavování individuálních plánů a stanovování podpůrných opatření
- Konzultací a metodických vedení
- Vyhodnocování stanovených postupů

4.2. *Depistáže a vytipování žáků*

Navázání spolupráce s pedagogy bylo nezbytné pro vytipování žáků, kterým byla nabídnuta pomoc v rámci projektových aktivit. Učitelé byli instruováni o specifických vzdělávacích potřebách dle jednotlivých typů znevýhodnění a možnostech zařazení do nabízených projektových aktivit.

Jednalo se o tyto žáky:

- Žáci s obtížemi s grafomotorikou v druhých třídách a v pololetí školního roku žáci v prvních třídách pro zařazení do grafomotorické skupiny
- Žáci s logopedickou vadou (nejčastěji dyslálie) v druhých a třetích třídách pro zařazení do logopedické skupiny
- Žáci s obtížemi při výuce čtení a psaní na I. stupni pro zařazení do individuální péče speciální pedagožky
- Žáci s těžší formou dyslexie a dysortografie na II. stupni pro zařazení do individuální, nebo skupinové speciálně pedagogické péče

- Žáci s rizikovým typem chování na podkladě syndrom ADHD, ADD (poruchy koncentrace pozornosti, hyperaktivita) na I. stupni pro zařazení do relaxační skupiny
- Žáci s rizikovým typem chování (vyšší míra úzkostnosti, problematické vztahy s vrstevníky, tréma, školní stres) na II. stupni pro zařazení do relaxační skupiny
- Žáci se slabým prospěchem pro zařazení do programu doučování

Speciální pedagožka s psycholožkou prováděli také na začátku školního roku vlastní depistáž přímo ve třídách. Některým žákům byla nabídnuta pomoc ve formě některých grantových aktivit (doučování, speciálně pedagogická reedukace) na podkladě screeningů provedených školní psycholožkou v minulých letech a na podkladě evidence školního poradenského pracoviště odborných zpráv z jiných pracovišť (PPP, SPC).

4.3. Sestavování individuálních plánů a stanovování podpůrných opatření

U zařazených žáků do projektových aktivit následovalo zhodnocení diagnózy a závažnosti míry znevýhodnění. Docházelo k vyhodnocování obtíží na základě pozorování žáka a analýzy jeho produktů tak, aby podpůrná opatření byla efektivní.

Byly sestavovány plány podpory pro žáky s těžším typem znevýhodnění a u všech žáků byla stanovena podpůrná opatření ve výuce. Vycházelo se vždy z pedagogické diagnózy žáka a definování jeho obtíží při vzdělávání. Plány podpory obsahovaly kromě uvedeného také způsob hodnocení.

4.4. Konzultace a metodická vedení

Ke konzultacím a poskytování metodického vedení pedagogům docházelo průběžně podle potřeby během celého školního roku. Pracovnice školního poradenského pracoviště seznamovaly pedagogy, s jakými obtížemi se mohou tito žáci při výuce potýkat a na jaké typy úlev mají nárok.

4.5. *Vyhodnocování stanovených postupů*

K vyhodnocování efektivity stanovených postupů docházelo také za účasti všech zúčastněných. Hodnotilo se:

- Funkčnost stanovených podpůrných opatření pro dosažení lepších výsledků školní práce
- Efektivita podpůrných opatření (zda se ukazují jako efektivní, nebo přinášejí „pouze“ úlevu
- Podíl žáka (jeho snaha, motivace, aktivita, úsilí vyvíjené k překonání vlastního znevýhodnění
- Podíl rodiny – kvalita domácí přípravy

4.6. *Spolupráce s asistentkami pedagoga*

Součástí týmu byly také asistentky pedagoga. Ve školním roce 2014/15 se na naší škole v první třídě vzdělávala dívka se závažnější formou epileptického onemocnění. Při výuce byla třídní vyučující nápomocná asistentka pedagoga. Díky projektu Šance pro všechny jsme mohli zajistit asistentku pedagoga i ve školní družině.

Další pracovní místo pro asistentku pedagoga bylo vytvořeno v druhé třídě. V této třídě byla asistentka pedagoga nápomocna především chlapci s nižším intelektovým nadáním. Tomuto chlapci pomáhala při výuce doplňováním výkladu učitele, pomoci při procvičování, pomoci při vypracování úloh, pomoci při pochopení instrukcí a jejich dodržení, pomoci při držení se daného postupu. Asistentka pedagoga se v této třídě také věnovala dalším dětem s poruchou koncentrace pozornosti. Těmto dětem se mohla individuálně věnovat podle potřeby. Podávala jim instrukce ke zklidnění a navrácení pozornosti k dění ve třídě. Pomáhala tak k vytváření klidnějšího prostředí pro výuku.

Asistentky pedagoga se pravidelně setkávaly se školní psycholožkou a speciální pedagožkou. Tyto schůzky se konaly jednou v měsíci. Jejich náplní byla vzájemná výměna zkušeností a diskuse o intervencích asistentky pedagoga vůči jednotlivým žákům.

Na základě těchto setkání lze konstatovat, že přítomnost asistentek pedagoga se osvědčila zejména na těchto rovinách:

- Pomoc při vzdělávání žáků se SVP – asistentka pedagoga zajistila individuální přístup k žákům se závažnější mírou SVP v potřebném rozsahu a umožnila mu pracovat při školní práci vlastním tempem
- Asistentky pedagoga byly velkým přínosem pro zajištění optimálního klimatu školní třídy, jak po pracovní stránce, tak po stránce sociální (často byly zprostředkovatelem komunikací mezi jednotlivými žáky, ale i mezi žáky a učitelem)
- Užší kontakt s dítětem vybízel také k častější komunikaci s rodiči žáků. Asistentky pedagoga tedy zajišťovaly také intenzivnější komunikaci s rodiči žáků.

4.7. *Pracovní intervize školního poradenského pracoviště*

Školní psycholožky a speciální pedagožka se průběžně scházely k pracovní intervizi, na kterých docházelo k výměně zkušeností a projednávání dalších postupů pro zajištění projektových aktivit.

- Předmětem diskusí pracovních intervizí bylo:
- Postupy při vytipování žáků zapojených do projektových aktivit
- Způsob informování učitelů o SVP žáků
- Výměna zkušeností z konzultací s vyučujícími
- Výměna zkušeností se žáky ze skupinových aktivit
- Intervize bálintovských skupin a intervizí s vyučujícími
- Zpracování výstupů projektu

4.8. *Vliv týmovosti v dalších aktivitách projektu*

Zkušenosti předávané mezi pracovníci školního poradenského pracoviště a pedagogy při individuálních konzultacích, nebo při bálintovských skupinách a intervizích se speciální pedagožkou se uplatnily i při doučování žáků v rámci Dysklubu. Pedagogové získávali větší vhled do problematiky SVP a při vedení doučování se tak mohli více zaměřovat na individuální potřeby žáků. Podobně postupovala i speciální pedagožka při vedení reedukací. Mohla více stavět na informacích, které získávala od vyučujících a zaměřit se na konkrétní potřeby žáků při výuce a jejich rozvoj.

5. *Vzdělávání pedagogů*

5.1. *Organizace vzdělávání*

Za účelem zdokonalení péče o žáky se SVP na naší škole proběhlo ve školním roce 2014/2015 několik vzdělávacích akcí pro pedagogy. Školní psychologové lektorovaly seminář Specifické poruchy učení. Prohloubením tohoto tématu byly dále zakoupené semináře od Dyscentra, které se věnovaly již konkrétnější problematice v rámci tohoto tématu (výuka cizích jazyků pro žáky s SPU a výuka matematiky nejen pro dyskalkuliky. Další zakoupený seminář se věnoval problematice poruch chování.

Kromě přednáškových akcí se konaly pravidelně také setkávání v menších skupinách, které probíhal formou skupinové supervize a intervize. Účelem těchto setkávání byla výměna zkušeností za aktivní účasti všech zúčastněných. Tato setkávání zajistila každému ze zúčastněných prostor pro vyjádření vlastních myšlenek a pocitů. Skupinová dynamika byla využita k hledání řešení diskutovaných problémů a ke vzájemné podpoře. Tato setkávání velmi významně podpořila kolegiální uvnitř pedagogického sboru.

5.2. *Intervizní setkávání pedagogů se speciální pedagogkou*

Intervizní setkání probíhala v pravidelných intervalech ve školním roce 2014 / 2015 a byla otevřena všem pedagogům školy FZŠ Brdičkova zapojených do tohoto projektu.

Jejich náplní bylo:

- diskuze o jednotlivých kazuistikách dětí, které byly zařazeny do péče speciálního pedagoga v rámci projektu Šance pro všechny
- metodická podpora pedagogů školy zapojených do projektu Šance pro všechny
- sjednocování postupů ve vzdělávání dětí podpořených v tomto projektu
- výměna zkušeností pedagogů v přístupu ke konkrétním žákům, výměna zkušeností v přístupu k jednotlivým žákům mezi pedagogy a speciálním pedagogem

Náplň jednotlivých setkání se ale lišila podle aktuální potřeby života školy.

První intervizní setkání bylo například věnováno:

- navázání bližší spolupráce speciálního pedagoga s pracovníky školy – s tím že byla více přiblížena náplň práce speciálního pedagoga ve škole a jeho odborné kompetence
- prvním třídám, následovala setkání, kde bylo diskutováno téma skupinového kurzu grafomotoriky a společný postup třídních učitelů, psychologa a speciálního pedagoga při vytipování dětí, pro které by mohl být tento kurz přínosem.

Další intervizní setkávání již byla věnována jednotlivým kazuistikám dětí a možnosti vhodné podpory těchto dětí.

Byla domlouvána intenzivnější spolupráce a současně vhodné postupy k odbourávání potíží dětí v souvislosti se vzděláváním.

Z některých těchto setkání tak vyplynula potřeba odborné podpory dalších žáků školy a postupně se začalo dařit více zapojovat do této aktivity také pedagogy druhého stupně.

Pedagogové se více začali obracet na speciálního pedagoga s dotazy a s problémy, které potřebovali ve třídách u konkrétních žáků řešit.

Jedním z podstatných výstupů bylo definování potřeby pedagogů získat více informací k možnostem podpory rozvoje grafomotoriky u žáků, protože stále přibývá dětí, které mají potíže s touto dovedností.

Byly proto uskutečněny dva na sebe navazující semináře, kterých se účastnili učitelé, které tato problematika oslovila. Náplní těchto seminářů bylo seznámení s komplexním programem řešení grafomotoriky v prostředí třídy a vyučování.

Z pohledu speciálního pedagoga šlo o setkávání, které mělo svůj smysl a mohlo v mnoha směrech pomoci jak žákům tak také pedagogům v jejich práci.

5.3. *Bálintovské skupiny*

Pod vedením školní psycholožky probíhala skupinová supervize. Pro tuto supervizi byla vybrána strukturovaná metoda Bálintovských skupin. Skupiny probíhaly téměř po celý školní rok. Každého setkání se mohlo účastnit maximálně 8 pedagogů.

Tato zkušenost se skupinovou supervizí byla pro pedagogy novou zkušeností, a to zejména v dimenzi sdílení vztahovosti učitel – žák. Pevně daná struktura bálintovských skupin se proto pro skupinovou supervizi velmi osvědčila. Byla nápomocná v držení se daného tématu a případu a zabráňovala nežádoucímu odbíhání v diskusi.

Struktura bálintovských skupin spočívá v těchto krocích:

- Expozice případu – účastníci skupin nabídnou témata, kterým se může skupina věnovat. Skupina vybere jeden případ. Účastník, který téma skupině nabídl, se stává protagonistou a svůj případ představí skupině.
- Fáze otázek - po té, co protagonista představí svůj případ, ostatní členové skupiny mají možnost doptávat se na fakta, která potřebují o případu ještě znát.
- Fáze fantazie a volných asociací – protagonista se odmlčí a skupina má možnost vyjádřit volné myšlenky a asociace, které se vztahují k představenému případu, k osobám, které v případě figurují.
- Fáze návrhů praktických řešení – protagonista případu stále mlčí a naslouchá skupině. Členové skupiny v této fázi vyjadřují návrhy řešení k danému případu
- Zpětná vazba – skupina se odmlčí a nechá prostor pro protagonistu, který má možnost vyjádřit, zda mu podněty od skupiny byly přínosné, co si uvědomil, jaký postup řešení sám zvolí, co pro něj bylo přínosné.

Setkání při bálintovských skupinách velmi významně prohloubily spolupráci mezi pedagogy a školní psycholožkou a významně přispěly k prohloubení spolupráce a kolegiality uvnitř pedagogického sboru. Metoda bálintovských skupin vnesla nový pohled do řešení situací školního života a situací, ve kterých mnohdy opatření, kterými škola disponuje, se ukazují jako nedostačující. Pedagogové měli možnost vyjádřit své nejistoty a pochybnosti při

řešení konkrétních situací s konkrétními žáky. Měli možnost zmapovat své postoje vůči žákům, definovat své vlastní možnosti při řešení problémových a konfliktních situací.

K nejčastěji řešeným tématům při bálintovských skupinách bylo:

- Žák se syndrom ADHD a narušování výuky
- Komunikace s rodiči
- Snášení a reagování na provokativní chování žáka
- Poruchy chování na pozadí problematického rodinného zázemí
- Nastavení hranic u žáků s poruchami chování

S touto aktivitou v projektu úzce souvisel seminář Lidský vztah nedílnou součástí vztahu pedagog – žák, který měl za cíl seznámit pedagogy s dimenzí vztahovosti, která má svůj významný podíl na vzdělávání a výchově žáků.

5.4. *Seminář Specifické poruchy učení pro pedagogy*

Vzdělávání pedagogů jsme zahájili seminářem o specifických poruchách učení. Při tomto semináři jsme se věnovali teoretickým základům a definováním specifických poruch učení a jejich příznakům. Učitelé byli seznámeni s diagnostickými kritérii specifických poruch učení a prací psychologů při pomoci žákům s tímto typem oslabení. Pozornost byla věnována jednotlivým typům specifických poruch učení a jejich projevům (dyslexie, dysortografie a dysgrafie). Seminář se věnoval také reedukaci specifických poruch učení a jejím zásadám.

V teoretické části byl však především kladen důraz na smysl specifičnosti poruch učení (proč jsou nazývaná specifická). Označení specifické je dáno vývojovým oslabením dítěte, nezávislostí poruchy na intelektu. Označení „specifické“ naplňuje definici SPU: jedná se poruchy čtení, psaní, počítání při přiměřeném intelektu, dítě je vzděláváno v podmínkách běžných pro většinovou populaci a není sociálně či kulturně znevýhodněno.

V praktické části se pedagogové věnovali rozboru prací žáků s SPU. Za velký přínos semináře bylo považováno rozlišení chyb specifických v pracích žáků a nespecifických. V diskusi mezi učiteli zaznělo jako návrh pro další vzdělávání pedagogů téma komunikace mezi učiteli a rodiči. Efektivní pomoci žákům s SPU není bez aktivní spolupráce s rodinou téměř možná. Tato spolupráce má spočívat v pravidelné přípravě na výuku (nespoléhání se na tzv. úlevy při klasifikaci), a snaze překonat hendikep (aktivní účast při speciálně pedagogické reedukaci).

Přístup k žákům SPU byl dále probírán často při bálintovských skupinách a intervizních setkáních. Seminář seznámil učitele s pedagogickými zásadami uplatňovanými při výuce jako podpůrná opatření a možnosti klasifikace. Tyto postupy byly dále prohlubovány při skupinové práci učitelů se školní psycholožkou a speciální pedagožkou.

5.5. *Seminář Krizová intervence ve škole*

Seminář Krizová intervence seznámil pedagogy v teoretické části s druhy krizí v životě člověka, a krizemi, se kterými se mohou potýkat děti školního věku. Pozornost se věnovala chování jedince v krizi a jeho možným reakcím na krizovou situaci. Učitelé se také seznámili s postupy krizové intervence a technikami používanými při krizové intervenci.

Praktická část semináře se věnovala nácvikům krizové intervence při různých situacích ze života žáků (školní stres, strach ze selhání, konfliktní situace se spolužáky). Velkým přínosem vyzdviženým při debatě mezi pedagogy bylo definování úlohy učitele, který se při krizové situaci dítěte stává důvěrníkem, provázejícím a jakoby vystupuje na čas z role vychovatele a osoby disponující autoritou. Tento moment byl významný pro navazující seminář Lidský vztah nedílným prvkem ve vztahu učitel – žák.

5.6. *Seminář Lidský vztah jako nedílný prvek ve vztahu učitel – žák*

Cílem semináře Lidský vztah jako nedílný prvek ve vztahu učitel – žák si kladl za cíl jednak seznámit pedagogy s psychologickou stránkou jejich profese, jednak je seznámit s rizikem stresu, které je s jejich profesí spojen. Tak jako v každé pomáhající profesi může být i v učitelské profesi vztahovost mezi učitelem a žákem rizikem vzniku tzv. syndromu vyhoření.

Definováním psychologických aspektů ve vztahu mezi učitelem a žákem se učitelé zamýšleli nad nároky své profese. Tématem úvahy, zda učitelská profese může být zahrnuta do skupiny tzv. pomáhajících profesí. Takové definování se zdá být problematické a to na základně těchto aspektů:

- Lze vzdělávání považovat za poskytování služby, anebo spíše za vysoce ceněnou hodnotu ve společnosti a nárokování společnosti na poskytnutí vzdělávání dětem.
- Z předchozího vyplývá, že učitel se nemůže k žákovi vztahovat jako ke klientovi služeb, ale má vůči němu odpovědnost (která je dána mimo jiné především i nezletilostí žáků základní školy) a zároveň na něj klade požadavky, které má žák plnit.
- To, co naplňuje kritérium pomáhající profese, je fakt, že učitel přispívá k rozvoji osobnosti svých žáků, snaží se je směřovat k jejich budoucímu profesnímu životu, připravit je na spokojený život nejen v oblasti pracovní, ale i osobní. Vkládá do nich svá očekávání a na jejich prosperitě mu osobně záleží.
- Učitel často provází své žáky v průběhu několika let, je svědkem jejich osobnostních změn, které jsou spojeny s jejich vývojem v tomto věkovém období. Mnohdy se stává důvěrnou osobou.

Osobní angažovanost je v pomáhajících profesích důležitým prvkem, který může významně ovlivnit efektivnost vytyčeného úsilí. Na druhou stranu je ale rizikem psychického vyčerpání, kdy pracovník přestává vidět smysl svého snažení. Seminář proto pedagogy seznámil s podstatou syndromu vyhoření a zabýval se i jeho prevencí. V praktické části semináře si pedagogové mohli vyzkoušet některé relaxační techniky.

6. *Závěr*

Fakultní základní škola Brdičkova již dlouhou dobu usiluje o vytvoření rovných podmínek při vzdělávání žáků a umožnit optimální start k profesní kariéře u všech žáků, především u těch, kteří se potýkají s některým typem znevýhodnění. Učitelé se snaží žákům se specifickými vzdělávacími potřebami vytvořit takové podmínky při vzdělávání, aby nebyli svým hendikepem znevýhodnění.

Zapojením do projektu Šance pro všechny mohla naše škola toto úsilí prohloubit. Významným přínosem projektu bylo, že se týkal všech odborných pracovníků na škole a celého pedagogického sboru. Toto přispělo k prohloubení spolupráce a kolegiality a k zvyšování úsilí při vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.

7. *Zdroje a literatura:*

- MŠMT: věstník 2005
- MŠMT: vyhláška č. 72/2005 sb.
- http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon
- PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. Praha : Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.